WASHINGTON D. C.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 223. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 15-го листопаду 1944. No. 223. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, November 15, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

КОНҐРЕС ЗА ПРОДОВЖЕННЯ ВОЄННИХ ПОВНОВЛАСТЕЙ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНҐТОН. — Деякі воєнні повновласти для президента вигасають з днем 31. грудня 1944. Теперішній конґрес збирається на закінчення сесії й плянує продовжити воєнні повновласти президентови без міжпартійного спору. Провідник републиканської ґрупи в конґресі Джозеф Мартин, виявив на пресовій конференції, що републиканці не будуть викликати ніяких труднощів проти цього.

У теперішній палаті репрезентантів є 215 демократів і 212 републиканців. Деякі з них перепали при останніх виборах, отже не вернуть до конґресу. Надіються, що буде приспішена праця теперішнього конґресу та така, що не ставитиме труднощів наступному конґресови в його рішеннях над мировими предложеннями. Новий конґрес буде мати яких 50 членів демократичної більшости. Він збереться 3. січня 1945. р.

ЄПИСКОП ХОЧЕ ЗАПОБІГТИ СОЦІЯЛІЗАЦІЇ.

СИНСИНАТІ (Вискансин). — Зріст сили федерального уряду з Вашингтону і його посилене вмішування в економічні справи, щоби вийти з повоєнних труднощів — є те, що передбачує еп. Винсент Дж. Райен з Бисмарк, зо стейту Норт Дакота. Він виголосив промову на Краєвій Католицькій Конференції Сільського Життя і в ній висловив побоювання такого вмішування, а ще більше тієї людини ,яка прийде до влади і схоче переводити нові економічні засади при розвязуванню таких питань як безробіття, розміщення населення або рільнича надпродукція. Єпископ бажав би, щоб такі справи перевести дорогою кооперації.

Єпископ твердить, що вмішування уряду є неминуче. Одначе, щоби не допустити до урядової соціялізації єпископ радить одиницям, щоб вони купували доми і закладали кооперативи та тим випереджували вмішування уряду у господарські справи одиниць.

ГИЛМАН ІДЕ НА МІЖНАРОДНІ НАРАДИ.

ВАШИНҐТОН. — Филип Морей, президент Конґресу Промислових Орґанізацій (СІО), виявив, що Сидні Гилман, голова Комітету Політичної Акції, поїде як делеґат до Лондону на Світову Конференцію Промислових Юній, щоб поширити впливи СІО у світовім робітничім русі. Він має домагатися участи орґанізованого робітництва у мирових плянах та в плянах забезпечити повне заняття робітникам.

ХАРЧЕВІ ПРИПАСИ НЕ ЗРОСТУТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент рільництва остеріг цивільне населення, щоб воно не надіялося більшої кількости харчів у наступному році. Правда, що кількість деяких харчових продуктів зросте, але зате інші продукти зменшаться, отже стан буде приблизно такий самий, як цього року. Такі продукти, як вепрове мясо, бараболі, масло, а може й деяка зелениня може змаліти у скількости з постуном воєнних операцій або в перших місяцях миру.

ЗЛОВИЛИ ВТІКАЧА-ЛЕТУНА.

НЮ ОРЛЕАНС. — Агенти Федерального Бюра Інвестиґації приловили в одним ресторані лютенанта Роберта Ґ. Каслова, приналежного до летунського відділу армії. Каслов викрав літак АТ-6, який служив для вправ нових пільотів на летунському майдані у Крейґ філд, у стейті Алабама, і вилхав з ним у світ. Коли його приловили, він був у товаристві одної дівчини з Ню Орлеанс. — Каслов був засуджений полевим судом на 30 літ вязниці за різні злочини і сидів у тимчасовій вязниці на летунському майдані, звідки мав бути перевезений до федеральної вязниці в Атлянта, в стейті Джорджія. Він вирвався несподівано з кімнати на майдан і вилетів краденим літаком. По дорозі він лишив літак, а самий зскочив на землю парашутом. Літак розбився.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ПРО „БОСІВСТВО".

НЮ ЙОРК. — У салі Купер Юніон відбулося велике віче воєнних утікачів з Німеччини. До них промовила пані Рузвелт, вона сказала, що вони мають в Америці нагоду до розудови життя. Обговорюючи останні події перед виборами, вона казала втікачам, що це звичайне явище в Америці. Вони мабуть наслухалися багато про американських „босів". Боси — за поясненням пані Рузвелт — це люди, що посвячуються політиці і виручують в цій справі співгромадян. Їх нема чого боятися, коли нарід вміє обмежити їх зростаючу силу.

Південно-американські краї приймають засади з Домбартон Овкс

ВАШИНҐТОН. — Майже всі латинські краї Америки приняли засади для забезпеки миру, уплянованї на конференції в Домбартон Овкс. Таке подав до прилюдного відома підсекретар стейту Едвард Р. Стетиніюс на пресовій конференції. За вийнятком Арґентини Стетиніюс розмовляв з усіми представниками латинських країв і всі вони признали потребу міжнародної орґанізації для забезпеки миру.

Стетиніюс сказав при цій нагоді, що на домагання Арґентини, щоб скликати конференцію південно-американських країв для вирішення спору арґентинсько-стейтського, він обговорював і цю справу з дипльоматами, але бажане зібрання не відбудеться скоро. — заявив Стетиніюс.

[illegible] ЧІЛІ ЗЛУКИ[illegible] ІНВАЗІЄЮ З МАРСА

САНТ[illegible] [illegible]сі стверджено один випадок смерти від удару серця на вістку про інваз[illegible] [illegible]рса, а кілька осіб потерпіло потовчення й покалічення. У Чілі сталося щось таке, як у Злучених Державах, коли в р. 1938. радіо заповідач Орсон Велес розповідав видуману історію про наїзд велитнів з планети Марс. З радіо-стації у Сантяґо повторено тусаму історію, оперту на повісти Е. Г. Велса „Війна Світів". Люди повибігали на вулиці серед паніки, облягали редакції газет за ближчими вістями, військо й поліція мусіли вирушити до втихомирення людей. Радіо-заповідач оголосив видумані події про прибуття дивачних постатей з Марса з такою силою, що повстав землетрус, що військо, вислане проти потвор цілком знищене і що вони захопили будинки центрального уряду. — Тепер уряд і газети страшно негодують а радіо-стацію і грозять притягненням до судової відповідальности.

ЩО ПОДОБАЄТЬСЯ КАНАДІЙСЬКИМ ПЯТЕРНЯТАМ?

КАЛАНДЕР (Онтаріо, Канада). — На запити кореспондента Юнайтед Прес, поставлені до пятернят Діонів, що вони найбільше люблять, відповіди поодиноко від кожної з пять дівчат були, що люблять добрих людей; чесних людей; людей, які люблять бавитися; людей, які ґрають на фортепіяні; людей, які є щасливі і веселі.

Запитані, чи котра з них хотілаб бути королевою, всі відповіли, що ні. Чому? На це відповіла Анета: „Я не хочу зазнавати ввесь час почестей"; Емілія: „Королева мусить стрічати забагато людей"; Сесилія: „Королева мусить забагато сидіти дома"; Марія: „Вона не може навіть жартувати"; Івона: „Я не моглаб робити, що хочу".

Чорчил за участь Франції в окупації Німеччини

ПАРИЖ. — Премієр Чорчил обіцяв, що бридійський уряд піддержить французький уряд в його бажанню дістати осібну округу Німеччини для окупації на випадок, [illegible] Німеччину будуть окупувати аліянтські війська.

Внаслідок цього Аліянти будуть примушені змінити свої пляни окупації, які виробили недавно Америка, Британія й Росія.

Чорчил теж заявився за побільшення французької армії.

НАЦІСТИ ДАЛІ СИПЛЮТЬ ЗАПЕВНЕННЯ ПРО ГІТЛЕРА

ЛОНДОН. — Начальник Ґестапа Гайнріх Гімлер виступив з новим запевненням, що Гітлер здоров. Подібні запевнення давали різні націстичні радіові коментатори.

Якраз ця умовина, що німецькі коментатори вважали за потрібне запевняти так завзято за Гітлерове здоровля, робить враження, що запевнення не відповідає правді. Давніше вони ніколи таких запевнень не давали, бо націсти могли легко забити всякі чутки, показавши самого Гітлера. Запевнення націстичних провідників скріпляє догади, що Гітлер або неживий або що його ум так помрачений, що він нездібний до публичного виступу.

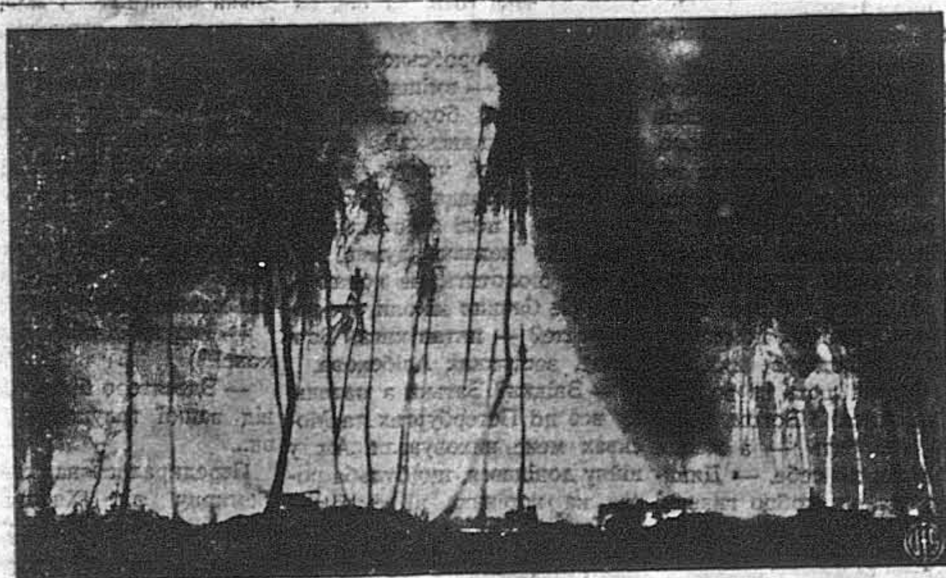
В Лондоні не вважають за неможливу річ, що націсти самі висадять бомбою Гітлерове схоронище в Берхтеcґадені, бо для них дорожча Гітлерова леґенда, ніж самий Гітлер, себто він варта для них більше мертвий, ніж живий. За іншою чуткою, за умовим здоровлям Гітлера тепер слідкує аж 4 лікарів-психіятрів, з котрих один є відомий противник нацизму, який отже міг бути покликаний до Гітлера тільки в крайній потребі. Замітно, що про Гітлера не пишеться нічого в німецькій пресі та що не подається в ній навіть фототографій Гітлера, знятих його особистим фотографом Гофманом.

ЧИСТКА НАЦІСТИЧНИХ ПРИЯТЕЛІВ У БЕЛЬҐІЇ

БРУКСЕЛЯ. — Тут виконано кару смерти проти двох бельґійців, засуджених за те, що видавали своїх земляків німцям. Кару смерти виконано через стріл у голову із заду, бо їх засуджено як зрадників.

НАГІНКА ПРОТИ ТЕРОРИСТІВ У ПАЛЕСТИНІ

ЄРУСАЛИМ. — Відділи поліції повели в палестинськім місті Натанії широку нагінку за членами жидівської терористичної орґанізації. Арештовано 5 осіб, котрим закидується звязок з недавними терористичними виступами в Єрусалимі.

ЯСНА НІЧ НА ЛЕЙТЕ (ФИЛИПИНИ).—Ясне світло серед ночі це наслідок японсько ї бомби, що вдарила в американські склади ґазоліни на острові Лейте на Филипинах. З страшної гарячі, що повстала через горіння ґазоліни,, пальмові дерева вгинались і заломлювались.

АМЕРИКАНЦІ ДОБУВАЮТЬ ФОРТИ МЕЦУ

ГОЛОВНА КВАТИРА ТРЕТЬОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ В ФРАНЦІЇ. — Американська Третя Армія, що почала оноді нову офензиву з ціллю добути передусім твердиню Мец, заняла вже форт Верні та два менші форти на полудне від Мецу, як також форт Тіонвіль на півночи від Мецу.

Війська на полудневім рамени кліщів, що обхоплюють Мец, добувши фортецю Верні, добилися вже на віддаль 4 до 5 миль від Мецу.

Залога форту Верні втекла перед наступаючими американцями. Форт Тіонвіль, що лежить на східному березі ріки Мозелі, добуто по скорім зломанню опору німецьких військ, що були розложені в форті.

„ТІРПІЦ" ЗАТОПЛЕНИЙ.

ЛОНДОН. — Міністерство повітря сповістило, що останній великий корабель німецької воєнної фльоти „Тірпіц" остаточно затопили британські великі бомбовики. Його спущено на дно фйорду Тромсое в північній Норвеґії.

Діла доконано в неділю ранком. Британські летуни захопили „Тірпіца" при добрій погоді так скоро що він не мав навіть часу випустити димової заслони. Одна велика бомба вдарила „Тірпіца" в саму середину, друга в передну, третя в задню частину. Бомби, що попали попри корабель, певно наробили йому шкоди вибухами під водою, бо корабель умить перевернувся й почав потапати. Спершу він бився завзято всіми протилетунськими гарматами, але звалившися на бік, перестав стріляти. У 15 хвилин від початку нападу „Тірпіц" був скінчений.

У цей спосіб покінчено останню гордість німецької воєнної фльоти. Націсти починали війну з 4 такими модерними боєвими кораблями. З них „Ґрафа Спе", побитого у бою двома британськими кружляками, затопили його власні моряки в 1939. році коло Монтевідео в південній Америці. „Бісмарка" затопили британські воєнні кораблі в 1941. році, а „Шарнгорста" коло Північного Роґа в грудні 1943. року. „Тірпіц", що мав залоги 1,600 моряків й сильні гармати, довго не давався британським летунам та морякам та весь час загрожував аліянтському довозови воєнних матеріялів у Росію.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ДАЛІ ЗАТІСНЯЄ ПЕРСТЕНЬ ДОВКОЛА БУДАПЕШТУ.

ЛОНДОН. — Друга Українська Армія ґенерала Малиновського ще більше звузила залізний лук з південно-східного боку мадярської столиці Будапешту. Ворожий комунікат признає, що червона армія заняла Ясапати, важний залізничий вузол, та перервала комунікацію між столицею й Ясберенюм. Німецьке радіо каже, що на цілому мадярському фронті бої стають щораз лютіші. На допомогу російським військам з полудня й сходу приходять російські війська зо Словаччини, стараючися окружити Будапешт просто з усіх сторін.

АМЕРИКАНЦІ ПОКИДАЮТЬ ПОВІТРЯНУ БАЗУ В ЛЮЧАВІ.

ЧУНҐКІНҐ. — Чотирнацята Американська Повітряна Сила відкрила, що під натиском скоро посуваючихся японських військ вона знищила лючавську повітряну базу, останній з головних аліянтських летунських майданів у східнім Китаю.

Утрата Лючаву цофає Чотирнацяту Повітряну Силу яких 400 миль назад, бо вона мусить тепер оперувати з більшого майдану Кунмінґу або з менших майданів у Квейянґу й Нанинґу.

Китайські поразки під Лючавом і Квейлином були найбільшими японськими перемогами всеї китайської війни.

ЯПОНЦІ ЗАНЯЛИ НАНОВО ОСТРОВ У ҐРУПІ ПАЛАВ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Японські війська взяли наново островець Нґеґонґ, що лежить кільканацять миль на північний схід від горішнього кінця Пелилію у південнім Палав.

Японці доконали цього маневру який тиждень тому ґідчас сильної бурі. Двіста японців з моздірами й машиновими крісами відобрали остров від американських маринарів. Підчас бою відділ американської піхоти поплив на остров човнами і забрав американських маринарів на безпечне місце без утрат.

ДОБРИЙ ПОСТУП АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК НА ЛЕЙТЕ.

ГОЛОВНА КВАТИРА НА ЛЕЙТЕ. — Японці приготовлялися уважно до контрофензиви проти американських військ на острові Лейте, але американці перші повели офензиву, чим заставили пять японських дивізій виступити до бою перед закінченням приготовань. Завдяки цьому американці можуть виказатися значними добутками позицій.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Гітлер найшовся

Вже від довшого часу, бо ще від заяви нібито самого Гітлера про невдачний замах на нього 20. липня, кружляли в світі прерізні чутки про вихід Гітлера з німецького політичного життя. Казали одні, що замах на його життя справді вдався. Інші казали, що він щоправда не загинув, але був так важко ранений, що більше вже не буде могти політикувати. Ще інші чутки говорили, що він просто збожеволів, властиво, що його божевілля, так звана параноя, досягнула своєї останньої стадії розвою, та що його треба було просто замкнути в домі божевільних. Коли такі чутки кружляли по широкому світу поза Німеччиною, якіж чутки курсували в Німеччині, де всяке свобідне слово, хочби догаду, здушене рукою немилосерної цензури?

Видно на ці чутки збирався дати відповідь націстичний провід, коли в минулу неділю, з нагоди загально-національних церемоній для ново створеної домашньої ґвардії провідник Гестапа, „вішатель" Гайнріх Гімлер прочитав на радіо на 4,000 слів довжелезну промову, нібито „самого Гітлера". Заклик починається від особистого оправдання Гітлера, що мовляв, він такий занятий приготуванням і виконуванням мір, конечно потрібних для остаточної перемоги в війні, що не має навіть часу прочитати своєї промови на радіо. Після цього особистого виправдання заклик переповідає довжезну історію націзму знову в тоні виправдання, немовби щераз доказуючи німцям конечну потребу націзму для врятування Німеччини перед загибілю з рук ворогів.

Цими ворогами він уважає звісно ворожі держави, але за кожною з ворожих махінацій заклик добачує руку жидів. Далі в історію націзму заклик вплітає большевизм і советизм. Мовляв, большевизм котрий попирають демократії, уже раз пробував знищити наш рух в нашім краю. Советизм піддержуваний демократіями пробує ще й тепер знищити Райх і викорінити німецький нарід. Буржуазія в своїй сліпоті стала служкою большевизму. Аліянти не добачують, що перед большевицькою потворою Европу й цілий світ врятувати може один тільки національний соціялізм Гітлера.

З такими виправданнями заклик лучить різні загрози й запевнення остаточної перемоги для Німеччини. Своїм змістом заклик є Гітлерівський; це типічна Гітлерівська саламаха ворожнечі до демократії, парляментаризму, до Аліянтів, жидів, большевиків, до шляхти, буржуазії й пролетарів. Одначе, не дивлячися на те все, не можна сказати з певністю, що заклик походить від Гітлера. Стиль заклику рішучо різниться від звичайних Гітлерових тирад минулого. Якщо це Гітлер писав, то це мусить бути хіба рішучо змінений Гітлер. Зогляду на те, що такої радикальної зміни стилю та характеру людини не можна допустити, треба приняти радше, що промову зфабрикувала звісна фабрика брехні д-ра Ґебельса.

Чи того роду блахман успокоїть німців, не легко сказати, бо люди, котрим націсти через десять літ мозки оперували, не відкликаються на ніщо як люди з нормальним мозком.

Вісти з України

Зачинають доходити до Америки вісти з України, зокрема з західно-українських земель. Сподіємось, що їх буде щораз більше. Заявляємо, що звідки вони не походилиб і в яких часописах не булиб поміщені, ми будемо старатись їх збирати і передавати в нашій газеті вцілости або в скороченню в такому виді, як їх передають ті джерела, звідки вони взяті. Це треба читачам мати постійно на увазі!

Коли іде про західно-українські землі, то там ще досі не допускають ніяких американських кореспондентів, ні ніяких інших крім советських. Значить, що всі вісти, які нині передаємо, є взяті виключно з чисто советських пресових звідомлень, надсиланих до Америки до советської амбасади, чи до комуністичних ґазет, як от до большевицьких У. Щ. Вістей.

З отих земель ми досі не діставали ніяких вістей, крім тих, що їх десь часом подавала польська пропаґанда, чи які якимсь способом продирались через Швецію. Треба теж памятати, що під німецькою окупацією були тільки одні джерела інформацій: націстівські. Ось ті джерела повідомляли тільки про те, що йшло в користь націстівської пропаґанди. Вони говорили тільки про „німецьке визволення". Тільки такі були можливі під націстами заяви. І тільки в такому тоні могли бути видавані під націстами українські ґазети чи книжки.

Як український нарід до такої вимоги пристосовувався, точно не знаємо. Були такі, що думали ратувати українське життя піддаючись владі. Та знаємо, що були такі, що йшли проти неї й за це заплатили життям. Як можна при- [illegible] було мабуть на українських землях під націстами так, як це було з іншими народами в їхніх краях, що теж впали жертвою націстівської аґресії.

Тільки ті останні тепер здебільша в кращім положенню. У них по прогнанню націстівської окупації є можливість висвітлювати минуле та укладати нове життя в такий спосіб, що є можлива якась критика загалу, а далі, що тому всьому можуть приглядатися і чужі, безсторонні сили, і впливати на погамовання пристрастей. Через те можна теж мати в Америці правдивіші образи з того, що в тих краях діялось і що діється.

Того всього не можна сказати про українські землі, що по націстівській окупації опинились під Советами. Тут є тепер тільки один образ, а це той, що його змальосує советський уряд. Тут маємо тільки одні вісти, себто ті, що їх передає советська пропаґанда. Тут є тільки можлива одна мова Москви, бо тільки такою мовою можуть говорити нині українці під Советами, як ті, що в Києві, так і ті, що у Львові. Та найважніше: Тут є над українцями чужий, московський суд. А який це суд страшний, видно по тім (чи не останнім!) пастирськім листі митрополита Шептицького, в якому він згадує, що звертається до Синоду в Москві з проханням вплинути, щоб спинити катівське божевілля і пролив крови невинних людей, на що не одержав ніякої відповіди...

Маючи ось такі речі на увазі, себто десятки тисяч свіжо помордованих і засланих на Сибір українців тільки з самої Галичини, читаймо тепер і передавані советською пропаґандою вісти з „визволеної" Советами України, але читаймо у переконанню, що як дивними вони в таких обставинах не виглядалиб — то така є дійсність, бо там люди змушені на різні лади ратувати життя нації. Та треба мати віру, [illegible] що український народ усе це таки переживе, як переживав досі неодне страшне лихоліття, що його ломало, фізично й духово, але не зломило.

Проф. Микола Чубатий.

Митрополит Андрей Шептицький на тлі історії

1865—1944).

II.

Андрей І., Митрополит Галицький і Київський.

Може у ніякій постаті української історії не маємо доказу, що тільки глибока віра у власну ідею може робити людину з одного боку великим для своїх та рівночасно найбільше приємливим для чужих. Таке саме було у митрополита Андрея, коли глядимо на нього як на українського церковного діяча на його відношення до своїх українсько-католицьких вірних та до міліонів православних українців. Митрополит Андрей був фанатичним прихильником церковного обєднання східної церкви зі західною. Всесвітний уніонізм був його золотою ідеєю, що все сиділа на дні його серця та потрафила розентузіязмувати його навіть у хвилинах, коли болючий параліж викручував сустави того шляхотного старця і він терпів невимовно.

Українсько-католицька традиція роду Шептицьких привела його на лоно української нації, а їх продовжування стало основною ідеєю цілого його життя. За молодих літ, коли митр. Андрей мав змогу подорожувати, він кидався по всіх міжнародних зїздах, що ставили собі перед очи ідею церковної єдности. Він увійшов у дружні взаємини з уніоністами цілого світу, як з відомим князем Максом саксонським, професором Пальмієрі в Римі, росіянином о. Фьодоровом та сотками інших. Він в перебранню купця відбув за царату дуже небезпечну подорож на Білорусь, колись інтеґральну частину київської митрополії, щоб там відшукати коріння знищеної колись там квітучої греко-католицької церкви.

З вибухом російської революції він в самім серці царату, в Петрограді, скликає перший собор російських уніонних діячів та опираючися на старих правах київських митрополитів до церковної зверхности теж над Московщиною, проводить на цім соборі та встановляє на Московщині єрархію в особі свого старого друга о. Леоніда Фйодорова.

Його жива уніоністична діяльність добула йому славу першого уніоністичного діяча в цілій католицькій церкві. Спеціяльні уповноваження папів Пія X. та Бенедикта XV. відновлювали давні широкі права київських митрополитів та переносили їх на особу митрополита Андрея. Вони то позволяли йому в часі Великої Російської Революції прямо самостійно порядкувати церковні справи у цілій Східній Европі, себто, там, де колись сягала влада київських митрополитів.

Це була основна фундаментальна ідея митрополита Андрея, як церковного діяча і без її зрозуміння ніхто не зрозуміє його численних потягнень в церковних справах та його цілої церковної політики серед українців.

Серед своєї ідеї обєднання церков митрополит Андрей спеціяльну ролю призначував свому рідному українському народови, відки брався напрям його цілої праці на церковному полі. Обєднання цілої незєдиненої з Римом церкви мусить зачатися від обєднання українців в одній українсько-католицькій церкві. — думав митрополит Андрей. Шляхом до обєднання не є місійна робота серед православних, та трактування їх як невірних, але наближення до православних, зрозуміння їх становища, щоб практичною любовю притягнути їх до спільної української-католицької церкви, як до одної національної церкви. В тих справах таки поміж самими українцями католиками стрічав митрополит Андрей багато таких, що не погоджувалися з його тактикою, що бажали від православних братів відгороджування китайським муром та навертати їх шляхом місій як невірних. Митрополит Андрей дивився з релігійного боку на православних українців тільки як на відчужених братів, тому він не тільки живо інтересувався всім тим, що діялося серед православних, але ставав теж в їх обороні, як на приклад його мужний виступ проти нищення православних церков на Холмщині, проти насильного привертання православних на лоно римо-католицької церкви, в так званих волинських ревіндикаціях, тощо.

Важним шляхом наближення православних українців до українських католиків вважав митрополит Андрей в першу чергу строге збереження традиції церковної культури старого українського Києва, як конечну вимогу до майбутнього обєднання. Звідси його очищування українсько-католицького обряду з латинських інновацій, звідси збереження жонатого духовенства у львівській дієцезії. Хоч приватно митрополит розумів, що для біжучих потреб церкви краще безженні духовні, то одначе для збереження церковної традиції старої України, для наближення до православних, в засаді не вважав митрополит Андрей бажаним касування цього привілею східної української церкви.

На таку політику дехто із своїх криво дивилися, по фарисейськи гіршилися нею чужі, одначе митрополит Андрей прямолінійно йшов своїм шляхом, задивлений з одного боку у світле минуле церковної України, а з другого у майбутність церковного обєднання України, в що він вірив незломно.

В останнім часі, коли польська дійсність не давала йому змоги практично вести свою працю, він працював над великою історичною монографією про київського уніятського митрополита Венямина Рутського, маючи плян підняти в Римі старання про канонізацею цього великого київського митрополита. У Львові основував митрополит Андрей перед самою війною Унійний Інститут з найкращою бібліотекою для тої справи в цілій східній Европі. Тим самим ціллям мали служити студії в Богословській Академії у Львові.

Батько Української Нації.

Тільки людина з таким широким серцем для міліонів православних братів, що становлять подавляючу більшість українського народу, могла при своїй глибокій вірі в свою ідею церковного обєднання стати теж для цілої нації батьком народу. Що ним митрополит Андрей дійсно був, що добув він собі необмежене довіря не тільки галичан католиків, але також міліонів православних волиняків, холмщаків та всеї еміґрації з Великої України, це було фактом загально відомим.

Не сталоб місця повторювати ці численні всенародні культурні та гуманітарні установи, що їх митрополит створив безпосередно або посередно жертвою свого гроша. Звичайно згадується тільки про Національний Музей, рідше про Український Шпиталь та заведення для сиріт, хлопців та дівчат. Майже ніколи не згадується про фундування в останніх роках академічного дому для університетської молоді, коли польська влада закрила старий академічний дім у Львові, про його підготовку для уфундування повного приватного українського університету у Львові.

Майже ніхто не чував про фундування домів для новоствореної юнії українських каменичних сторожів чи для товариства домашніх служниць у Львові. Рідко теж згадується, що половина шкіл Рідної Школи у Львові жила в будинках безпосередно або посередно закуплених за гроші митрополита Андрея.

Спершу, коли митрополит Андрей, як молодий духовний граф Шептицький, появився серед українського народу, більшість ліберальної тоді інтеліґенції стрінула нового митрополита з недовірям. Підозрівали, що він приняв духовний чин, щоб вкрастися як Валенрод на провідне становище українського народу та його в критичний час зрадити. Митрополит Андрей терпеливо зносив ці закиди, в дійсности все без найменшої основи, та як каменяр камінчик за камінчиком оброблював і мурував незрушиму будівлю повного довіря української нації до його великої індивідуальности.

Історичні події, що зачалися з вибухом світової війни дали митрополитови змогу доказати, що він куди кращий син українського народу, як ці уроджені та від дитинства виховані в українськім середовищі. Своє привязання та службу для української нації показав він не словом, але ділом — трилітною царською тюрмою, польським інтернуванням за оборону прав українського народу, а потім такою поставою, що Святоюрська Гора стала найбільше зненавидженою появою українського Львова під Польщею. Нераз і не два дика шовіністична товпа штурмувала брами святоюрської твердині так, що деколи приходилося українцям Львова організувати приватні охотничі відділи охоронної сторожі митрополичої палати.

В останніх кільканацяти літах перед теперішною війною авторитет митрополита в національних справах та довіря до його особи були так безграничними, що починаючи від нелеґальної організації українських націоналістів до леґалістичного УНД-а та радикалів включно, всі з повним довірям зверталися до митрополита по раду та поміч в прикрих ситуаціях.

В часі першої пацифікації

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах
(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

79)

Пригадав Паволоцький, що з пішими сотнями зостався Отаманенко. Шкодував хлопця. Надумував післати за ним, одначе він скорострілець, нехай зразуж привикає. Бій стане для нього добрим іспитом. Іспит видержить — зразу стане всім близьким, своїм. Не видержить — також не біда. В першому бою й перелякатися не дивота, привикне.

Від футорів, на відтинку Ніжинців, завязалася перестрілка. На чернигівському відтинку дагі гуркотіла ворожа артилерія. Огонь легкої артилерії перенесено на селянські ниви. Засіви ворог зауважив і „висвітлював" місцевість, теребив жита у надії намацати у них ворога й звідтам його викурити. По зелені нив скрізь виднілися вже чорні западини вивернутого догори корінем збіжжа. Що мент, то там, то там викидало в суміш з димом вгору стовбури брунатної землі, рожевіли дими шрапнельних розривів у повітрі, присипало все більші простори засівів. Обстріл продовжувався добру годину. На тисячі ворожих стрілів не озвалися російські гармати ні разу. Виглядало, що австроугорці напосілися знищити засіви. Важка артилерія обстріл запілля заперестала, ані на притаєні гусарські сотні не впало ні одне стрільно. Може австрійські коректори огню хвилювання збіжжа приймали за порухи його людськими руками.

Сонце піднималося вище над обрієм. Під горячими промінями швидко випарувалася нічна роса, пянили свіжі запахи трав і збіжжа, пахла й теплом манила до себе квітнуча земля. У природі заповідався гарячий день. Люди гаряч червневого дня готувалися збільшити. Гарячу землю напоїти ще гарячішою кровю, глибокими ямами зранити її лоно, спалити огнем, усипати зламками заліза.

Приглядався Паволоцький все більшому нищенню засівів і важкий сум охоплював його. Адже нищилося вибухами засоби життя не одної селянської родини і нищилося без потреби. Озивалася хліборобська від століть підсвідомість його роду, ота збірна душа всіх його давно померших предків, господарів цих земель, збирала лють на ворога.

— Такі жита! З Богом, як то кажуть, говорять — з жалем говорив сам до себе. — Дивитися шкода, як добро гине, ні за що, ні про що. Ще з годину постріляють, від збіжжа одні спомини залишаться.

— Що діяти, пане полковнику? Рубають ліс, тріски летять, — помовкою озвався лежачий коло нього надпоручник Ридзевський, четвертої сотні, Паволоцькому мало знаний. — І мені шкода дивитися, як хліб марнується. Дурні десь там команданти, певно міщухи.

— Ви также хлібороб?

— Еґеж. Хліборобській, господарській душі важко дивитися на такі річи, як ось бачимо.

— І я хліборобського роду, ще й якого! — вмішався в мову здоровий, бородатий поручник Хвощинський, другої сотні. — Мені, чомусь, нічуть не шкода. Правда, я й досі не розрізню в полі овес від пшениці. До недавна думав, що бульбу молотять, не копають.

— Не бачили ніколи, як вона росте? — питав князь Вачнадзе, заступник Алібекова.

— Звідки? Батьки з маленьку все по Петербургах та Москвах мене виховували. Аж у війну довідався, що бульба росте на корінню, в землі, не зверху.

— А не думали ви, що бохонці хліба на колоссю ростуть? — поглузував Немирич, першої сотні.

— Аж таким незнайком ніколи не був. Якж не петербурський міністер рільництва! — Хвощинський боронився.

— Виходить, що й війна інших паничів дечому доброму навчить, очевидно не туполобих. Це до вас не відноситьса, поручнику Хвощинський.

Посміхався той далі:

— Слухай, Немирич! Тебе ніяка війна нічому доброму не навчить! — огризався Хвощинський. — Виховано тебе по всяких Полтавах та Елізаветградах, а то що за міста? Сотку кроків пройшов від губернаторської палати, і в морі збіжжа та баштанів з кавунами опинився. Зріс би ти між московськими коробейниками, між чухною петербурською, ще менше мене розумівсяб...

— Невелика цяця ваше Кучкове![25])

— Вдесятеро більше Кучкове від вашої галушкової Полтави...

Передиралися на жарт, хоча Немирич від Хвощинського двома ранґами був старший. Ридзевський і Вачнадзе докидали свої репліки — Хвощинський не піддавався. Князь Вачнадзе дістав від Хвощинського титул кавказького ішака[26]) і готовий вже був образитися. Ридзевський поправив ішака на баранячий шашлик. Від Вачнадзе дістав епітет поліської бульби. Жартували, кожної хвилі сподіючися появи ворога. Паволоцький їм не перешкоджував, а вони приявністю старшого не вязалися. З бородатим поручником зазнайомився щойно вчора, не знав, звідки Хвощинський у полк прибув. Щоб сперечну закінчити, дипльоматично почав розпитувати бородача, де той служив раніше, з яким начальством...

— У дванадцятій кінній, 12 уланському білгородському полку, пане полковнику, — Хвощинський розповідав охочо. — Полком командував барон Маннергейм.[27]) Тепер був покликаний з запасу у 12 гусарський ахтирський.

52) Кучкове — Москва. Сотку літ звалася так по назвищу основника, боярина Степана Кучки. Йому Андрій Боголюбський наказав стяти голову.

26) Ішак — осел, кавказьке, властивіше армянське.

27) Маннергейм, як і Стенбок-Фермор — швед з походження, пізн. фельдмаршал фінських військ. У російській армії командував у війну 12-тою кінною дивізією, а перед революцією кінним корпусом.

(Дальше буде).

РІК ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ ЗА ПРИЄДНУВАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ З ПРИВОДУ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ ЗАКІНЧИТЬСЯ З ДНЕМ 30-го ГРУДНЯ 1944. Р. ТИМСАМИМ ОСТАЄТЬСЯ ВЖЕ ТІЛЬКИ 48 ДНІВ ДО ЗАКІНЧЕННЯ ЦЕЇ КАМПАНІЇ. ЧИ ВАШ ВІДДІЛ СПОВНИВ УЖЕ СВІЙ ОБОВЯЗОК СУПРОТИ БАТЬКА-СОЮЗУ В ЦЬОМУ РОЦІ ЙОГО ЗОЛОТОГО ЮВИЛЕЮ? ЧИ ПРИДБАВ УЖЕ ВАШ ВІДДІЛ ДЛЯ СОЮЗУ ПРИНАЙМНІ ТЕ ЧИСЛО ЧЛЕНІВ, ЯКЕ БУЛО ВАМ ПРИЗНАЧЕНЕ? ЯКЩО НІ, ТОДІ СПОВНІТЬ ЦЕЙ ОБОВЯЗОК ЩЕ ДО КІНЦЯ РОКУ! ДІСТАНЬТЕ ПРИЗНАЧЕНЕ ЧИСЛО НОВИХ ЧЛЕНІВ ОБОВЯЗКОВО, КОНЕЧНО! НЕ ДОПУСТІТЬ ДО ТОГО, ЩОБ У СПИСІ ЮВИЛЕЙНИХ СОЮЗОВИХ ПРАЦІВНИКІВ БРАКУВАЛО ВАШОГО ВІДДІЛУ!

З Західної України

за совєтськими джерелами

Львівський мітінг.

Дня 30. липня відбувся у Львові на Театральній площі масовий мітінг робітників, інтелігентів, службовців. Повівали транспаренти з такими написами: „Слава великому Сталіну!", „Смерть німецьким загарбникам!".

З хлібом і сіллю прибули селяни з поблизьких сіл. Прибули теж: провідник партизан ген. Сидор Ковпак, народні артисти Гнат Юра, Юрій Шумський, Зоя Гайдай, академік Микола Гришко, а далі: Микита Хрущов, голова Ради Народніх Комісарів УРСР, Михайло Гречуха, голова Президії Верховної Ради УРСР, Дмитро Мануїльський та Микола Бажан, заступники голови Ради Народніх Комісарів УРСР, Михайло Грушецький, секретар Львівськгоо Обласного Комітету К. П. (б)У, а теж маршал Іван Конев, командувач 1-шого Українського Фронту. З промовами виступали: М. Грушецький, І. Конев, український селянин Савка, львівська робітниця Божега, М. Хрущов та інші. Присутні вислали листа-привіт до маршала Йосифа Сталіна і привіт бійцям Червоні Армії. По мітінгу виступав державний українськивй ансамбль пісні й танцю.

В письмі до Сталіна сказано, між іншим, таке: „Не бути більше ніколи німцям у Львові... Ми знаємо, що ще любителі чужого майна, які зазіхають на Львів польські пачі емігранти кліки Сосньковского, Рачкевича, Кукеля, Матушевського, які своєю політикою занапастили свою країну, віддавши її під німецьке ярмо, знову зазіхають на західні українські землі, на наш український Львів. Але не бути цьому ніколи! Львів споконвіку від самого свого заснования був українським містом — таким він і залишиться".

У тому привіті теж „палко" привітано „створення Польського Комітету Національного Визволення", що то повстав був під Советами. А потім є ще такий уступ:

„Грабувати і поневолювати Радянську Україну помагали німцям підлі зрадники українського народу — українсько-німецькі націоналісти, всі ті Бандери, Мельники, Бульби, Кубійовичі. Українсько - німецькі націоналісти, як і польські націоналісти, виконували наказ Гітлера, намагались розпалити братовбивчу війну між українським і польським народами і, тим самим помагаючи німцям, поневолити український і польський народи. Але український нарід завжди ставився і ставиться з презирством до цих виродків, підлих німецьких собак. Український народ вірний своїй батьківщині — великому Радянському Союзові".

Заповівши, що „Львів, як і всі визволені українські землі, знову буде процвітати щасливим і радісним радянським життям", кінчиться привіт словами: „Слава великому Сталіну!".

Від вчених міста Львова.

Знов 22. серпня відбувся у Львові мітінг „представників науки, культури і мистецтва". На тому мітінгу ухвалено вислати листа до маршала Йосифа Сталіна, який зачинається так: „Прийміть від нас, працівників науки, культури і мистецтва, старинного українського міста Львова сердечне, палке пордоровлення і побажання довгих років життя, здоровля, сили і енергії на добро і щастя нашого народу на благо і щастя нашої вітчини". Далі подано загально те, що знищили „німецькі звіри", в тому університет і Політехнічний інститут. Яких 150,000 людей, пишеться далі, впали жертвою німецького варварства, в тому багато учених, як професор фельософії Бой-Зеліньскі, професор хірургії Островскі, професор математики Бартель, професор анатомії Яловий, професор математики Стожек, скрипаль Яків Штрикс, композитор Мунд і музикант Привас. Професора Банаха, пишеться далі, німці-вандали заставили годувати своєю кровю тифозних вошей, „це вони прискорили смерть визначного ученого і громадського діяча доктора Панчишина".

Ствердивши, що це німці сіяли ворожнечу між українським і польським народами, сказано, в листі таке:

„Ми, учені міста Львова, проклинаємо підлих зрадників українського народу, юд Кубійовичів, паньківських, бандер, які продають свою батьківщину і культуру німецькому фашизмови... 27-го липня — день, коли наше місто знов стало радянським, залишиться в нашій памяті як свято, як день відродження нового, світлого життя. Ніколи не вернеться темна ніч фашистівської реакції. Перед нами знову відкривсь ясний і широкий шлях до творчості, научної праці на благо нашої вітчизни — Союзу Радянських Соціялістичних Республік... З радістю повідомляємо вас, дорогий наш Йосиф Сталін, що в нашому рідному місті Львові після трирічної перерви почали працювати вищі учбовіз заведення... Під керівництвом композитора Барвінського відновила працю Державна Консерваторія. Вже відкрилися українські і польські тенатри і кінотеатри міста... Всі наші працівники науки, культури і мистецтва, які були підчас німецької окупації без праці, обезпечені тепер працею завдяки постійним піклуванням партії і радянської влади...".

Цей лист підписали, як пишеться, 693 осіб, присутніх на мітінгу, але з них наведені тільки такі прізвища: академіки: Михайло Возняк, Василь Щурат, Філярет Колесса; професори: Банах, Паше-Озерський, Ілярion Свенціцький, М. Лисенко, артист Іван Рубчак; композитори: Станислав Людкевич, Микола Колесса.

З Ставропільщини до Черновець.

Перебувши в глибині Советів три роки Черновецький державний український театр повернув на Буковину до Черновець. Останніми часами був в Ставропільськім краю (Кубань). Нагороджено почесними грамотами керівника театру В. С. Василька, композитора Каневського, артиста Сакирку, артистку Валуєву, артистів Гривцева і Козаковського.

1930, коли всі політичні групи мусіли припинити практично свою діяльність, а сотки культурних установ впали жертвою знищення або були розвязані, відбувається на святоюрській горі в палаті митрополита Андрея нарада всіх політичних угрупувань, які з повним довірям формально передають в руки Митрополита Андрея провід нації сподіваючися, що серед тої повені одна святоюрська гора заціліє під його розумним проводом.

Давно вже в історії України ніяка особа не тішилася таким авторитетом серед українців, на загал нескорих признавати авторитети. Митрополит Андрей став правдивим батьком народу — Патер Патріє — і з таким признанням він відійшов від нас в українську історію, щоб заняти в ній місце біля великих українців старої княжої України, гетьмансько-козацької та новочасної відродженої української нації.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З діяльности першого відділу Самостійного Українського Золотого Хреста.

Дня 23. вересня ц. р. відбулись збори першого відділу Золотого Хреста в Ню Йорку.

Предсідателька першого відділу Золотого Хреста, пані Катерина Хандога, отвираючи збори заявила, що рада бачити на перших зборах по літнім відпочинку, таке поважне число членщь, нашого товариства.

Українське жіноцтво, говорила вона, має велику працю до виконання, головно тепер підчас великої світової війни. Та цеї праці ми не виконаємо якслід, коли не будемо зорґанізовані. Українське жіноцтво має більші обовязки як американські жіночі організації, бо ми хочемо помочи й помагаємо не тільки Америці в продажі бондів при шиттю для А. Ч. Хреста, та різних збіркових акціях, а також мусимо піддержати нашими збірками і українські установи. Далі заявила, що наш перший відділ Золотого Хреста в Ню Йорку в минулому році виконав свої обовязки. Попросила фінансову секр. паню Стефанію Ворґуль перечитати фінансовий звіт з минулого року, щоби додати більше охоти до дальшої праці в цьому році. Звіт виказав, що на Краєвий Военний Фонд зібрано $110; а збірка на А. Ч. Хрест виносила $218.40; з коляди розділено на такі цілі: дім старців $20, церква св. Юра і на Бронкс $20, Рідна Школа при церкві св. $10; жертва з каси: на А. Ч. Хрест $20; 50-літній Ювилей „Свободи" $5; до Центрального вячування шкільної площі на го Комітету $5, з нагоди пос-6. вул. $20; на памятник героїв $65; до головної управи Золотого Хреста $10; члениці зложили на місцеву школу св. Юра: пані Катерина Хандога $25; Катерина Литвин $10; Катерина Вус $10; — Разом на різні цілі від вересня минулого року до 1. вересня цього року дано $548.40.

На збори була запрошена голова централі Золотого Хреста пані С. Галичин, яка привитала присутних членищь та щирими словами завзивала до дальшої такої активної праці, яку цей відділ виказав у минулому році. Дала теж признання голові відділу пані К. Хандозі, за солідну працю та вміле ведення відділу. Бо щоб дати впродовж одного року фінансову поміч в сумі $548.40 на різні амер. і українські цілі, треба було доложити багато праці. В тім році, казала вона, мусимо бути ще більше активні, щоби дати не тільки поміч на різні установи тут в Америці, але щоб вже тепер починати збіркову акцію для виголоднілої і знищеної України. Хоча війна в Европі є на викінченні, то доля України не є вирішена так, як цього бажав би український нарід. Бо коли народи, що були поневолені націстами, радіють з нагоди освободження їхніх держав, то український нарід певно не може радіти тим, що переходить зневолі одного окупанта в ярмо другого. Не може український нарід радіти й тим, що хоч як великі жертви він поніс уже й несе ще далі в цій війні, то про нього згадується в світі хіба лиш тоді, як один ворог хоче українські землі для себе, а другий для себе.

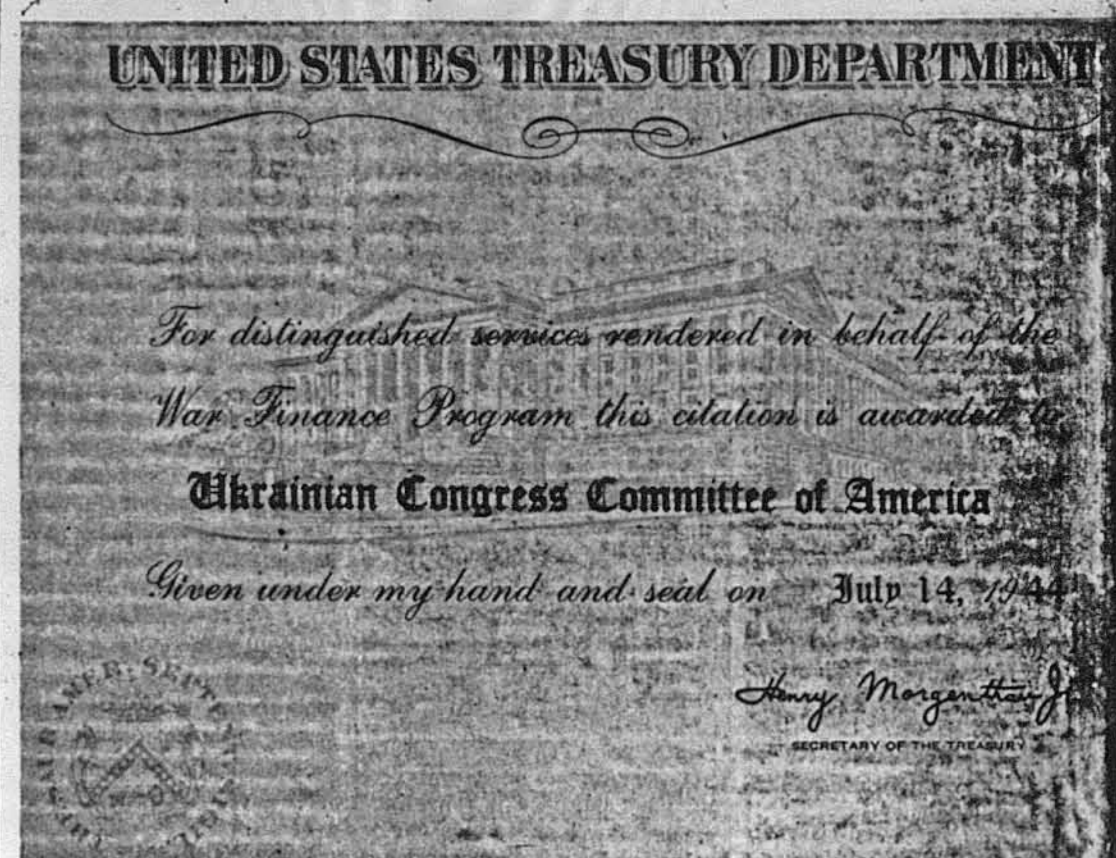
Тому, що український нарід на рідних землях не має змоги висказати своє бажання, то ми з вільної Америки повинні старатись помочи Україні. Тому піддержім своїми жертвами Конгресовий Комітет, який саме старається цю поміч дати, обороняючи право українського народу на вільне й державне життя.

Після промови пані Галичин вивязалась дискусія над дальшим пляном праці у відділі на цей рік.

Анна Литвин-Хариш,
секретарка.

Комунікат Комісії Продажі Военних Бондів при Українськім Конґресовім Комітеті

Після успішного переведення пять міліонової Кампанії продажі военних бондів, зарядженої Українським Конгресовим Комітетом в часі від 18 січня до 15 квітня 1944, Державна Скарбниця висказала своє признання та подяу за працю та переслала слідуючу грамоту для Українського Конґресового Комітету:

ХРЕЩЕННЯ ДВОХ КОРАБЛІВ СВОБОДИ

За переведення успішної бондової компанії Український Коґресовий Комітет одержав право назвати два вантажні кораблі іменами визначних українсько-американських діячів.

Виконуючи це доручення Український Конґресовий Комітет назвав один корабель „Сотер Ортинський", а другому кораблеві вибрав назву нюйорський український комітет „А. Гончаренко". Після повідомлення Морської Комісії (Марітайм Комішен) та Державого Скарбу з дня 30 жовтня ц. р. корабель „Сотер Ортинський" будується в корабельних заводах у Флориді та буде хрещений дня 18 листопаду, а корабель „Агапій Гончаренко" будується в заводах біля Ню Орлінс та буде хрещений в грудні ц. р.

На кораблі буде назва та напис:

THIS LIBERTY SHIP SPONSORED AND MADE POSSIBLE BY WAR BOND PURCHASES OF THE UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA.

ШЕСТА ВОЄННА ПОЗИЧКА

Дня 1. листопаду ц. р. голова Комісії Продажі Державних Военних Бондів одержав слідуючого листа:

Dr. Walter Gallan, Chairman
Ukrainian American War Bond Drive
847 N. Franklin Street
Philadelphia 23. Pennsylvania

October 30. 1944.

TREASURY DEPARTMENT
Washington 25, D. C.

Dear Dr. Gallan!

Under your dynamic leadership the Ukrainian American War Bond Drive conducted under the auspices of the Ukrainian Congress Committee, from February 18 to April 15, 1944, was an outstanding success. The goal of $5 million was oversubscribed nearly $500 thousand. This is a patriotic achievement which any organization of like size may well be proud, and on behalf of the Treasury Department, I congratulate you.

In serving America by helping to provide funds to carry on our war against the forces of tyranny, you also paid tribute to the memory of two American citizens of Ukrainian origin, by naming Liberty Ships in honor of Soter Ortynsky and Andrew Honcharenko.

The dollars invested by Americans of Ukrainian descent during your drive will sail the seas in the form of these two vessels and then, when the war is over, these dollars will come back with interest, to help establish peace time industries.

Wars aren't won by a single battle and they aren't financed by a single campaign; that is why it has been necessary for us to have five War Loan drives. Now, we are confronted with the problem of raising $14 billion during the Sixth War Loan campaign, which starts November 20; and I am confident that the Ukrainian Congress Committee will continue to BACK THE ATTACK by urging all of its members to invest every available dollar in War Bonds, and thus hasten the day of victory.

Sincerely,
WILLIAM C. FITZGIBBON
Deputy Director
National Organizations Division

Комісія Продажі Державних Военних бондів при Українськім Конґресовім Комітеті закликає усі наші громади та організації до найтіснішої кооперації з місцевими фінансовими Комітетами Державного Скарбу, а загальну суму проданих бондів зголосити до:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND COMMITTEE
847 N. Franklin St., Philadelphia 23, Pa.

Комісія Продажі Державних Военних Бондів
при Українськім Конґресовім Комітеті.

РОБІТНИКИ ПОВИННІ ЇСТИ ДОБРЕ СНІДАННЯ.

ВАШИНГТОН. Военна Адміністрація Харчів радить робітникам їсти добре снідання. Каже, що для робітника, чи робітниці не досить випити рано горня кави. Щоби мати досить енергії до праці, то треба їсти добрий сніданок. Военна Адміністрація Харчів радить їсти:

Шинку, бекон, або ковбаски, в яких находиться вітамін BI і є конечний для доброго травлення. Розуміється, що треба пити цитриновий сок, сок з помідорів, або з інших овочів, в якім находиться вітамін С; не треба також забувати за хліб і вівсянну, чи іншу подібну кашу. Згадані харчі дають людині енергію, хоронять нерви і загальне здоровля. Яйця, каже ВАХ, достарчають людині заліза, Вітамін А, Д і С. Все те є дуже важне, каже ВАХ. - (ОВІ).

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

АДРЕСА КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ:

UKRAINIAN CANADIAN COMMITTEE,
711 McIntyre Building,
Winnipeg, Manitoba, CANADA

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КУТОК МОВИ.

ЩЕ РАЗ ПРО ПАНА, ПАНЮ Й ПАНСТВО.

Хочу й я декілька слів присвятити дописови п. Й. Крупки в 182 ч. „Свободи" й сказати свою думку в порушенім ним справі.

Слова „пан" і „пані" не є якраз слова польські і не винахід вони поляків. Слова „пан і „пані" походять з дуже давних часів. Вже в стариннім Єгипті, за часів першої династії, отже кілька тисяч літ до Христа, уживав народ слова „пан". Ось наводжу пару слів з єгипетської старинної історії:

„Витай, о Нілю, ти, що зявляєшся на цій землі.
Ти, що приходиш у мирі, щоби дати життя Єгипту.
Пане риб, скоро ти перейдеш водопад, жаден птах не ушкодить нив.
Та пануєш мов цар, а веління твої мають силу по цілій землі.

Отже старинна єгипетська історія вже тут вказує нам, що слово „пан" є взяте зо Сходу, з найстаршого може народу на землі.

А що поляки є фанатики й хоч що присвоять для себе, так вони й товчуться з тим словом до загину. Отже власне слова „пан" і „пані" й „панство" так в поляків укорінилися, і то вже здавна, а нам здається, що ті слова польські.

Як я порозумів допис п. Й. Крупки, то він не опрокидує слів „пан", „пані" й „панна"; йому йде тільки за слово „панство". Ті титули справді зачали якось тими часами в нас дуже фіґурувати, а найбільше в наших українських часописах, як в Америці, так і в Канаді. Наприклад: „Панству Н. А. справлено несподіванку, яку устроїли для них односельчани, знайомі й приятелі". І того панства десь тепер тілько намножилося, що приміром у канадійських українських часописах їх є великі колюмни. Та читаючи їх, ми бачимо, що це громадяни одної парохії чи члени одного товариства, чи лише якась їх частина, хотячи зробити собі забаву, вибрала споміж себе одну родину, що була в тій парохії, чи товаристві, заслужена в якійсь діяльности, і нагородила їх „панством". Та по закінченню забави ювиляти чи „панство" знов лишаються фармерами або робітниками. „Панство" це був тільки титул чемности збоку приятелів, парохіян чи громадян.

На мою думку, — а я певний, що так само думає більше людей, — тут родиться щось таке, якого досі в нашім українськім звичаю не бувало. Родиться новий звичай, і тому над тим варта би застановитися.

Є саме й між нами такі фамілії, де жена свому чоловікови в бесідах говорить „пан", а чоловік називає свою жену „пані". Я не маю злої думки щодо таких висказів, але наше громадянство ще не присвоїлося до тих титулів і противно зле настроєне до слів: „пан" і „пані". А тут якраз прокидається в нас іто на добре зародок „панство" і згодом то ще може прийде до того, що кожний буде змушений після звичаю звати свою жену всюди панею, а жена знову свого чоловіка паном. Відтак, річ природна, і діти наші мусять носити титул „панна" і „панич". Вонoб нам в Америці може й не зашкодило дуже, але ледво чи такі титули приймуться в наших братів і сестер в старім краю, а головно в Великій Україні, де, як нам відомо, слово „пан" у погорді й посміховиску.

Щоби ми всі українці були більше по братньому зближені до Великої України й інших країн, де тільки замешкують наші брати українці, найкраще булоб називати всім не титулом „панства", а „горожанами". Напр. горожани Великої Укранїни, горожани Закарпатської України, українські горожани Америки, українці-горожани Канади й т. д.

На ту тему, я міг би розвести ще довшу дискусію, але може ще дехто інший займе слово в цій справі. Справа титулування важна і для нас українців, і для всіх культурних народів. Як у них, так і в нас, повинна бути одна титулятура, як є одна українська мова й одна українська пісня. П. Й. Крупці належиться пошана за те, що перший порушив важну справу й подав її під загальну дискусію.

Василь Шанайда,
горожанин з Дітройту.

(Примітка Редакції. — Щодо походження слова „пан", а спеціяльно щодо питання, чи походять вони з польської мови, як дехто припускає, то тут передусім треба відкинути арґумент, ужитий дописувачем, що мовляв це слово згадується вже в єгипетських памятках. Дописувач наводить щоправда єгипетську молитву до бога-ріки Нілю, але він наводить її в українськім перекладі. Цим він тільки показує, що слово „пан" приходить в українськім перекладі єгипетської молитви, а не доказує, що це слово приходить у єгипетськтій мові. Аби це доказати, треба було навести це слово в оригінальній мові, аби всі могли побачити, що це слово однаковісіньке або принаймні подібне до нашого слова „пан".

Щодо самої думки про старинне походження слова „пан" не з польської мови, а з якоїсь старшої мови, цю думку можна приняти як можливу, хоча дописувач її не доказав.

Одначе, навіть якби це слово справді прийшло до анс від поляків, чи від західних словян через поляків, воно в нас загально прийнялося від давніх віків; українські козаки мали різні титули, в котрих слово „пан" було складною частиною: Отамана звичайно кликали батьком, але полковника паном. І хто звертався до козаків, починав промову зо слів: Панове молодці! І в селянськім побуті це слово було загально приняте. Господаря звичайно титуловано: „Пане господарю". На весіллю до старости звичайно говорили: „Старосто, пане старосто!" І про свата говорили як про пана: „Ми прийшли до пана свата з гостинцем". Хресну матір звали панею: напр. „Пані хрещена мати дарує молодим князям отару овечок". І про батька говорили інколи з поважанням як про пан-отця (Григорій Квітка Ссновяненко в „Щирій Любові": „Пан-отця її по вуличному звали Литвином") і цей титул часто на Великій Україні вживано, промовляючи до священника, тоді як його жінку називано панi-маткою. Зрештою й до слова „Бог" звичайно додавано „пан" і виходило: Пан Біг.

Отже даремна це була би праця пробувати викидати з української мови це слово на тій основі, що воно польське. Чи польське, чи не польське, воно в нас здавна приняте й загально вживане. Якщо хтоб міг доказати, що воно справді польського походження, то й це ще не було би арґументом проти принсяття його в скарбницю української мови. Має польська мова багато українських слів, може українська мати польські. Має українська мова слова від греків, турків, німців, і інших далеких сусідів, то щож більше природне, як вона має слова від близьких і довгих сусідів? Від того, що на сотку тисяч українських слів найдеться хочби сотка польських слів, українська мова не стає це польська, як польська мова не стає українською від того, що в ній найдеться дві сотні українських слів.

Те саме треба віднести й до в?ивання слова „панство". „Словаря росийсько-українській" М. Уманда і А. Опілки радить перекладати російський титул „господа" (що вимовляється: ґаспада) по українськи через: „панове, пани, панство, панове добродійство", а російський запит (видно до слуг господарів): „Дома лі ґаспада?" радить перекладати: „Чи дома пани?" або „Чи дома панство?". І проф. І. Огієнко в своїм „Українськім стилістичнім словнику" радить тільки писати „панство", а не „паньство", дарьо, що так воно й вимовляється, але зовсім не радить це слово закидати.

Нема здається сумніву, що з чисто мовних причин не можна засуджувати вживати в українській мові слів: пан, пані, панна, панство. І нема сумніву, що люди, які підносять закиди проти цього вживання, властиво в глибині серця мають зовсім інші арґументи, як те, що це слово походить з польської мови. Кожне майже слово нашої мови носить зо собою память певних досвідів, і зі словом „пан" та словами, що з нього походять, звязані в кожної людини певні асоціяції, певні спомини, з яких людина навіть при найкращій волі не все може отрястися. Ті асоціяції не в кожного однакові, і через те не всі люди однаково відкликуються на те саме слово. Одні можуть його легко вжити як титулу для іншої людини, навіть для людини, що нічого не має з панством, а інші цього не можуть. Декому видається чимось страшним, а принаймні дивним, коли через таке титулування панами й панством намножується панів. Інші не бачать у тому нічого ні страшного ні дивного. Вони знають, що титулування когось паном ще з нього не робить людини вищої верстви чи багача чи володітеля інших людей. Адже серед американських робітників водиться звичай називати інших людей „босами" і „чіфами"; дається цей титул людям, які зовсім не є ні „босами" ні „чіфами"; і ніхто з цього не підносить великого протесту й ніхто не каже, що небо валиться, бо стільки босів і чіфів намножилося. У південно-американських стейтах принялося називати просто кожного заможного білого мужчину полковником („корнел"). Невжеж з цього вийшло якесь лихо? Кажуть, що в Америці хто раз був капітаном, той ціле життя остається генералом; невжеж з цього виходить яке лихо, що стільки генералів намножується?

І чи основа боятися якогось лиха з того, що мовляв, з часом українські чоловіки очнуть звати своїх жінок панями, а українські жінки своїх чоловіків панами? Буває, що анґлієць, чи американець, Смит скаже про свою жінку „Мисез Смит", і німець Шмідт скаже про свою жінку „Фрав Шмідт". Невжеж чуючи таке, інший почуває, що Смит чи Шмидт ставить свою жінку вище себе або вище свого розмовника? Може атке було би, якби таке мав право робити тільки один чоловік на цілу громаду, але як кожний, замісць казати: „моя баба", або „моя стара", скаже: „моя пані", яке тут панство?

Зрештою, чи можна припустити, що туди піде розвій титулятури серед наших еміґрантів? І чи можна припустити, щоби канадійські українці, далі йдучи за своїм новим звичаєм і називаючи родини „панством", почали називати своїх дочок паннами, а синів паничами? В кожній справі треба задержати міру й, стараючися навіть збивати чужий арґумент, треба би держатися меж можливости.

Передусім не можна таких справ, як титулування, брати зараз під міру моралі. Ось в Америці навіть конституцією заборонено надавати людям шляхетських (панських) титулів, а прецінь в Америці ужиівається до людей титулів „сер" і „лейді", що в анґлійській мові первісно вживалися супроти шляхти, і ніхто з того не робить закиду, що тут заводиться шляхетські титули. В Америці вживається звичайно титулу „мистер", „мисез" та „мис", теж не думаючи про їх первісне значіння. Крім цього ще вживається досить загально титулу „професор" та „доктор", і то до людей, які не є професорами й які не мають наукового ступня доктора.

Нема теж причини осуджувати, як тхось не хоче вживати титулу „пан" чи „панство", і воліє вживати якийсь інший. Нема в тому нічого дивного ні страшного, ні некорисного, як товариство в Ню Йорку постановляє статутом, щоб члени титулувалися взаїмно „товаришами". І нема причини роздирати шати на собі, як жінки на зборах свого товариства в Дітройті рішать титулуватися „горожанами". Правда, цього слова нема в українському словарі Бориса Грінченка (є слово: „городянин", котре Грінченко перекладає по російськи на „горожанин", та „городянка", котре Грінченко перекладає по російськи на „горожанка"), та всеж це ще не арґумент, що це не українське слово. Воно певно походить від слова „горожа" і означає мешкання обороннего міста, („огородженого"), а дальшому значінню члена держави. Захочуть собі інші титулуватися „громадянами" й „громадянками" (від слова „громада"), то й тут нема причини проти цього повставати. У громадянстві, в якому кладеться натиск на суспільне становище, люди шукають, яким би то титулом зазначити вищий стан, в громадянстві, що признає кожного чоловіка за однаково доброго, стараються люди зазначити титулом рівність людей. Цього можна досягнути вживаючи супроти всіх титулу, який у давній нерівній суспільности призначено тільки для людей так званих вищих верствою; коли одначе люди при вживанню таких титулів не можуть отрястися з почуття нерівности, вони закидують старі титули та творять нові, щодо яких нема найменшого сумніву, що вони підчеркують рівність кожної людини. Така доля певно й стріне українську титулятуру.)

ТАРЗАН, ч. 1074. Дівчина пропала.

Один батько говорив до своєї загонистої дочки: „Не виходи з хати... там горилі... знаєш.

Вона засміялася: „Це булаб гарна пригода! Я певна, що малпи подібні до вуйка Джеса".

Цікава дівчина відважно вийшла в город, де її схолили дужі руки.

Її окрик страху був сигналом її зникнення.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 175, відбудуться в неділю, 19. листопаду, в годині 12:30 пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. Просимо всіх членів і членкиць прийти на означений час. Члени, що мають звичай затягати з вкладками, хай вирівнають цего місяця, щоби секретар міг замкнути рахунки перед новим роком. — В. Братусь, предс.; А. Дяків, кас.; В. Баторщ, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 19 листопаду, в годині 2. пополудні, в салі парохіяльній, 4950 С. Павліна ул. — За уряд: В. Горинець, предс.; І. Побуцький, секр.; А. Партика, касієр.

МЕКАДУ, ПА. — Збори відділу 7 відбудуться в неділю, 19. листопаду, точно в год. 3:30 пополудні, в гали церковній. Просимо всіх членів бути приявними на означений час. — Уряд відділу.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112, буде мати місячні збори в неділю, 19. листопаду, зараз по Сл. Божій, в гали церковній на Калидж ул. Просимо всіх прийти на збори, бо буде звіт з карт-парті. — За уряд: Марія Ліска, предс.; Параня Різун, кас.; Катерина Габрівська, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 19. листопаду, в годині 3. пополудні, в церковній гали на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх членів і членкиць, місцевих і позамісцевих, прийти точно на час, бо є важні справи до полагодження. Пригадуємо, що в ту саму неділю, зараз по Сл. Божій, відправиться панахида за померших членів, на котру всі члени обовязково повинні прийти. — В. Уарий, предс.; В. Блащук, кас.; І. Михайлишин, секр.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

ПОШУКУЮ
ОНУФРІЯ ЛОЗИНСЬКОГО із села Улазів, пов. Любачів. Він самий, або хто його знає, хай напише до:
МИХАЙЛО ЛАПЧИНСЬКИЙ
3456 Park Ave., Montreal, Que. Canada